Parlaimint na hEorpa
2019-2024

An Coiste um Ghnóthaí Dlíthiúla

2023/2113(INI)

13.10.2023

DRÉACHT-TUAIRIM

ón gCoiste um Ghnóthaí Dlíthiúla

chuig an gCoiste um Shaoirsí Sibhialta, um Cheartas agus um Ghnóthaí Baile

ar thuarascáil 2023 ón gCoimisiún maidir leis an Smacht Reachta
(2023/2113(INI))

Rapóirtéir don tuairim (*): Adrián Vázquez Lázara

(*) Coiste comhlachaithe – Riail 57 de na Rialacha Nós Imeachta

PA_NonLeg

MOLTAÍ

Iarrann an Coiste um Ghnóthaí Dlíthiúla ar an gCoiste um Shaoirsí Sibhialta, um Cheartas agus um Ghnóthaí Baile, mar an coiste atá freagrach, na moltaí seo a leanas a ionchorprú ina thairiscint i gcomhair rúin:

Faisnéis Ghinearálta

1. á mheabhrú go bhfuil struchtúr dlíthiúil an Aontais bunaithe ar an mbuntuiscint go gcomhroinneann gach Ballstát tacar luachanna comhchoiteanna leis na Ballstáit uile eile, ar a bhfuil an tAontas bunaithe, mar atá luaite in Airteagal 2 den Chonradh ar an Aontas Eorpach[1]; á mheabhrú thairis sin go bhfuil an smacht reachta, mar a chumhdaítear i ndlí príomha an Aontais agus mar a shainmhínítear tuilleadh é i gcásdlí Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh (CBAE), comhaicmeach leis an daonlathas agus le cearta bunúsacha; á chur i bhfáth go ndéanann aon dul siar ar an smacht reachta in aon Bhallstát ar leith difear suntasach do réimse comhchoiteann na saoirse, na slándála agus an cheartais, agus comh maith leis sin do phrionsabail na muiníne frithpháirtí agus an aitheantais fhrithpháirtigh mar phríomhphrionsabail de dhlí an Aontais sa réimse sin[2];

2. á chur in iúl gur geal léi an ceathrú Tuarascáil ón gCoimisiún maidir leis an Smacht Reachta (‘an Tuarascáil’) agus á mheas gur uirlis faireacháin riachtanach é an t-athbhreithniú tréimhsiúil ar an smacht reachta; á chur i bhfáth, sa chomhthéacs sin, a thábhachtaí agus atá sé don Choimisiún critéir shoiléire oibiachtúla a úsáid agus é ag déanamh a mheasúnaithe, lena seachnófar dá bhrí sin, maímh nár déileáladh leis na Ballstáit go cothrom nó an úsáid a bhainfear as sonraí roghnaitheacha amháin; á chur in iúl gur geal léi, ina leith sin, cur chuige an Choimisiúin a bhaineann le rannchuidiú a fháil ó na Ballstáit, a chothaíonn idirphlé comhchoiteann dá bhrí sin; á chur in iúl gur geal léi an t-aicmiú nua arna ghlacadh ag an gCoimisiúin a mhéid a bhaineann leis an dul chun cinn ar mholtaí a rinneadh a thomhas, trí úsáid a bhaint as ceithre chatagóir: (a) gan dul chun cinn, (b) roinnt dul chun cinn, (c) dul chun cinn suntasach, agus (d) cur chun feidhme iomlán; i bhfianaise na bhfadhbanna a bhaineann le sonraí staidrimh a bhailiú ag na Ballstáit, á chur i bhfios a úsáidí atá uirlisí Chomhairle na hEorpa amhail na tuarascálacha ó Choimisiún Eorpach um Éifeachtúlacht an Cheartais Chomhairle na hEorpa (CEPEJ)[3], a chruthaíonn dá bhrí sin, a mhéid is féidir, cóineasú idir na foinsí ionchuir éagsúla sonraí;

An Ceartas

3. á admháil a thábhachtaí atá córais cheartais sa tuairisciú ar an smacht reachta, go háirithe i leith dhlíthiúlacht, neamhspleáchas agus neamhchlaontacht na mbreithiúna agus ceapacháin bhreithiúnacha, arduithe céime, dífhostuithe agus cinntí breithiúnacha; á admháil nach ann do chóras ainmniúcháin breithiúna atá comhchoiteann ar fud an Aontais; á mheabhrú, áfach, gur gá do gach Ballstát cloí le caighdeáin íosta Chomhairle

[1] Féach tuairim 2/2013 ó Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh (an Chúirt Iomlán) an 18 Nollaig 2014, ECLI:AE:C:2014:2454, mír 168.
[2] Ibid., mír 191.
[3] timthriallta meastóireachta CEPEJ.

na hEorpa[4] agus CBAE[5]; á chur i bhfáth, sa chomhthéacs sin, a thábhachtaí agus atá sé go bhfuil comhairlí na mBreithiúna neamhspleách, nach mór a bheith comhdhéanta de thromlach substaintiúil breithiúna arna dtoghadh ag a bpiaraí a bhfuil údarás substaintiúil acu maidir le nósanna imeachta roghnúcháin, dul chun cinn agus araíonachta a bhaineann le breithiúna; á chur in iúl gur oth léi go mór nár chomhlíon gach Ballstát a oibleagáidí go hiomlán ina leith sin;

4. ag tathant ar an gCoimisiún leanúint dá fhaireachán dícheallach ar chreataí dlíthiúla na mBallstáit chun measúnú a dhéanamh ar a n-ailíniú leis na moltaí thuasluaite, agus á iarraidh thairis sin, ar an gCoimisiún éirí níos áitithí maidir le cur chun feidhme na n-athchóirithe ríthábhachtacha i gcásanna nach mbaineann córais i mBallstát na caighdeáin fhorordaithe amach;

5. á admháil go léirítear sa tuarascáil dheireanach go bhfuil dul chun cinn go pointe déanta i roinnt Ballstáit éagsúla i leith neamhspleáchas na mbreithiúna; á chur in iúl gur geal léi, ina leith sin, siarchoinneáil chistí an Aontais, más gá, faoin sásra coinníollachta[6], mar atá deimhnithe ag CBAE[7], nó faoin tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta[8]; á chur in iúl, áfach, gur cúis bhuartha iad na sáruithe ar neamhspleáchas na mbreithiúna fós i roinnt Ballstát, amhail nósanna imeachta araíonachta atá fós ar siúl ina aghaidh breithiúna mar gheall ar ábhar a gcinntí, fadhbanna le comhdhéanamh chomhairlí na mbreithiúna agus le comhdhéanamh na gcúirteanna náisiúnta is airde i bhfianaise an phrionsabail a bhaineann le cúirt arna bunú de réir dlí, etc.;

6. á mheabhrú go mbíonn buiséad agus maoiniú iomchuí comhlachtaí breithiúna riachtanach chun go mbeidh córas ceartais éifeachtúil cóir ann a áirithíonn rochtain ar an gceartas do chách; á chur in iúl gur oth léi go léirítear fós sa tuarascáil go bhfuil easnaimh mhóra ann ina leith sin, a chuireann bac go sonrach, de réir dealraimh, ar bhreithniú a dhéanamh ar chásanna éillithe ardphróifíle; á chur i bhfáth, áfach, nach mór cúnamh agus réitigh dhlíthiúla leordhóthanacha a bheith ar fáil freisin do na saoránaigh; á iarraidh ar an gCoimisiún, sa chomhthéacs sin, measúnuithe a chur san áireamh, sa chéad tuarascáil eile ar an smacht reachta, ar chur i bhfeidhm *acquis* an Aontais maidir le cúnamh dlíthiúil in ábhair shibhialta agus chóiriúla, amhail Treoir 2003/8/CE ón gComhairle an 27 Eanáir 2023 maidir leis an rochtain ar an gceartas i ndíospóidí trasteorann a fheabhsú trí rialacha coiteanna íosta a leagan síos a bhaineann le cúnamh

[4] Faisnéisiú – 'Caighdeáin Chomhairle na hEorpa maidir le neamhspleáchas bhreithiúnach', Parlaimint na hEorpa, an Ard-Stiúrthóireacht um Sheirbhísí Taighde Pharlaimintigh, 25 Bealtaine 2021.
[5] Mar shampla, Breithiúnas ó Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh (an Mór-Dhlísheomra) an 27 Feabhra 2018 i gCás C-64/16, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* v *Tribunal de Contas*, ECLI:AE:C:2018:117, nó Breithiúnas ó Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh (an Mór-Dhlísheomra) an 19 Samhain 2019, *A.K.* v *Krajowa Rada Sądownictwa*, Cásanna Uamtha C-585/18, C-624/18 agus C-625/18, ECLI:AE:C:2019:982. Féach freisin Faisnéisiú – 'Cásdlí Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh maidir le neamhspleáchas na mbreithiúna', Parlaimint na hEorpa. An Ard-Stiúrthóireacht um Sheirbhísí Taighde Pharlaimintigh, 19 Iúil 2021.
[6] Rialachán (AE, Euratom) 2020/2092 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 16 Nollaig 2020 maidir le córas ginearálta coinníollachta chun buiséad an Aontais a chosaint (IO L 433 I, 22.12.2020, lch. 1).
[7] Féach Breithiúnas ó Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh (an Chúirt Iomlán) an 16 Feabhra 2022, *An Ungáir* v *Parlaimint na hEorpa agus Comhairle an Aontais Eorpaigh*, C-156/21, ECLI:AE:C:2022:97 agus Breithiúnas ó Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh (an Chúirt Iomlán) an 16 Feabhra 2022, *An Pholainn* v *Parlaimint na hEorpa agus Comhairle an Aontais Eorpaigh*, C-157/21, ECLI:AE:C:2022:98.
[8] Rialachán (AE) 2012/241 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 12 Feabhra 2021 lena mbunaítear an tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta (IO L 57, 18.2.2021, lch. 17).

dlíthiúil i gcás na ndíospóidí sin[9], toisc go léirítear le cásdlí CBAE go bhfuil ceisteanna fós ann faoina léiriú;

7. á mheabhrú nach mór do sheirbhísí ionchúisimh freisin, beag beann ar a ról sa chóras náisiúnta deighilte cumhachtaí idir na trí chraobh den rialtas, a bheith neamhspleách ar bhrú míchuí polaitiúil; ag tabhairt dá haire gur baineadh amach dul chun cinn go pointe i roinnt Ballstát; á chur in iúl, áfach, gur oth léi go bhfuil córais fós ann inar féidir leis an rialtas cinntí ceangailteacha a eisiúint d'ionchúisitheoirí i gcásanna áirithe, i gcás ina bhfuil an téarma oifige faoi cheangal ag próiseas polaitiúil, nó i gcás ina bhfuil feidhmeanna an aire agus an ionchúisitheora ghinearálta comhcheangailte agus dá bhrí sin ina gceadaítear tionchar míchuí polaitiúil a bheith ann agus ina gcruthaítear fadhbanna don aitheantas frithpháirteach[10];

8. á chur i bhfios go láidir, go háirithe, nach bhfuil an tsaincheist faoi 'dhoirse imrothlacha' teoranta amháin do chúiseanna buartha faoi aistriú iar-airí chuig an earnáil phríobháideach tar éis a dtréimhse san oifig phoiblí, ach go dtéann sé chomh fada le cásanna inar féidir le daoine aonair róil ríthábhachtacha a ghlacadh i measc na mbreithiúna nó in oifig an ionchúisitheora díreach tar éis a dtréimhse seirbhísí mar airí nó a gcleamhnachta le páirtí polaitiúil;

9. á iarraidh ar an gCoimisiún na samplaí sin a chur san áireamh go hiomchuí ina dtuarascálacha amach anseo ina dtugtar aghaidh ar an smacht reachta laistigh den Aontas Eorpach; ag tathant ar an gCoimisiún a iarraidh go láidir ar na Ballstáit staonadh ó na cleachtais sin, go sonrach, trí fhorálacha dlíthiúla a chur chun feidhme a choisceann go réamhghníomhach ar iar-airí agus ar phearsanra ardchéimiúla polaitiúla róil cheannaireachta a ghlacadh sna hard-chúirteanna breithiúnais nó in oifig an ionchúisitheora, agus dá bhrí sin neamhspleáchas agus sláine na n-institiúidí ríthábhachtacha sin a chosaint;

An comhrac in aghaidh an éillithe

10. á lua gur bagairt é an t-éilliú ar féidir leis córais dhaonlathacha a scriosadh agus nach mór gach cineál éillithe a chomhrac; á chur in iúl gur cúis bhuartha di go léirítear sa Tuarascáil is déanaí nach raibh aon dul chun cinn, nó nach raibh ach dul chun cinn an-mhall déanta i roinnt Ballstát maidir le bearta coisctheacha in aghaidh an éillithe; á chur in iúl gur cúis an-mhór bhuartha di go bhfuil drogall ann cláir brúsctocairí, cláir thrédhearcachta agus córais chuí um dhearbhú sócmhainní do shealbhóirí oifige poiblí agus d'oifigigh shinsearacha a bhunú, agus chomh maith leis sin gur cúis an-mhór bhuartha di go bhfuil easpa toil pholaitiúil ann chun rialacha diana a thabhairt isteach laistigh de bheartais doirse imrothlacha; á thabhairt chun suntais, sa chomhthéacs sin, a thábhachtaí atá nós imeachta reachtach trédhearcach le rochtain fhorleathan ar dhoiciméid, agus rialacha chun an leibhéal is airde trédhearcachta agus cuntasachta sa riarachán poiblí agus i gcinnteoireacht phoiblí a áirithiú d'fhonn an t-éilliú a chosc[11];

---

[9] IO L 26, 31.1.2003, lch. 41, agus an ceartúchán a ghabhann leis, (IO L 32, 7.2.2003, lch. 15).

[10] Mar shampla, Tuairim Uimh. 9 an 17 Nollaig 2014 ó Chomhairle Chomhairleach na nIonschúisitheoirí Eorpacha ar noirm agus prionsabail Eorpacha maidir le hionchúisitheoirí.

[11] Féach, sa chomhthéacs sin, Airteagal 3 de thogra le haghaidh treoir ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 3 Bealtaine 2023 maidir leis an éilliú a chomhrac, a chuirtear in ionad Chinneadh

11. á iarraidh, sa chomhthéacs sin, go gcloífeadh gach institiúid de chuid an Aontais leis na caighdeáin is airde agus is féidir d'fhonn an t-éilliú a chosc, amhail, *inter alia*, cruthú Comhlachta Eitice éifeachtaigh de chuid an Aontais, cur i bhfeidhm iomlán Rialachán 1049/2001[12] maidir le rochtain ar dhoiciméid, agus cur i bhfeidhm iomlán phrionsabal na coinníollachta maidir le Clár Trédhearcachta an Aontais; á iarraidh ar na Ballstáit iarracht a dhéanamh teacht ar chomhaontú a luaithe is féidir ar an treoir bheartaithe maidir leis an éilliú a chomhrac;

12. á aithint go bhfuil méadú mór tagtha le blianta beaga anuas ar shuntas cainníochtúil na gcistí arna leithdháileadh ag an Aontas Eorpach, lena n-áirítear cistí *NextGenerationEU*; á aithint, dá thoradh sin, go bhfuil ríthábhacht le forálacha dlíthiúla a bheith i reachtaíocht na mBallstát, forálacha atá ceaptha chun mí-úsáid na gcistí sin a chosc;

13. á iarraidh ar an gCoimisiún, mar chuid de na tuarascálacha ar an smacht reachta atá le teacht, measúnú a ionchorprú ar dhul chun cinn reachtaíocht na mBallstát le blianta beaga anuas a bhaineann le formhaoirseacht ar úsáid iomchuí na gcistí poiblí chomh maith leis na sásraí dlíthiúla atá i bhfeidhm chun aghaidh a thabhairt ar aon úsáid mhíchuí cistí poiblí;

14. ag tathant ar an gCoimisiún, thairis sin, i gcásanna ina bhfaighfear amach go bhfuil laghdú tagtha ar leibhéal na gcoimircí do chistí poiblí, teagmháil a dhéanamh go mear leis an mBallstát nó leis na Ballstáit dá ndéantar difear, agus iarraidh air nó orthu na bearta is gá a chur chun feidhme go tapa chun an fhadhb seo a réiteach.

Réime 2003/568/CGB ón gComhairle agus an Choinbhinsiúin maidir leis an gcomhrac i gcoinne éilliú a bhfuil oifigigh na gComhphobal Eorpach nó oifigigh Bhallstáit an Aontais Eorpaigh i dtreis ann agus lena leasaítear Treoir (AE) 2017/1371 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle (COM(2023)0234).

[12] Rialachán (CE) Uimh. 1049/2001 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 30 Bealtaine 2001 maidir le rochtain phoiblí ar dhoiciméid ó Pharlaimint na hEorpa, ón gComhairle agus ón gCoimisiún (IO L 145, 31.5.2001, lch. 43).